

Lukkasu

No. 15/2012

Sotkamolaista kirkkoväkeä Syväsalmen sillalla menossa kirkonkylän keskustaa kohti eräänä kesäisenä sunnuntaipäivänä 1920–30-luvuilla. Ei autoja, hevosmiehetkin ilmeisesti jo menneet tai tulevat perässä. Edessä oikealla leipuri Meriläisen talo, vasemmalla Tähtelä. Kuvan rauhallisen tunnelman voi melkein aistia lähes sadan vuoden takaa.

Kuvan alkuperä tuntematon. Lähettäjä Kaarina Lukkari.

Tiedätkö keitä sinun kuvissasi on? Ilahduta jälkipolviasi merkitsemällä nyt nimet ja paikat kuviisi.

Tietoja sukuseurasta:

Lukkaristen sukuseura ry perustettiin Iisalmessa vuonna 1994. Nimenmuutos Lukkarinen-Lukkari sukuseura ry:ksi tehtiin vuonna 1999.

www.lukkarinen-lukkari.fi

Sivuston ylläpitäjä: Jaana Lukkari
puh. 040-5827684, jaana.sk.lukkari@luukku.com

Pidetyt sukukokoukset:

1995 Runnilla,
1997 Nurmeksen Bomballa,
1999 Nilsin Aholansaassa,
2003 Joensuussa,
2007 Sotkamossa,
2011 Lahdessa.

Sukuseuramme puheenjohtaja:

Timo Lukkarinen Lahdesta.

Sihteeri:

Pekka Lukkarinen Siilinjärveltä
puh. 0400 460 494
pekka.lukkarinen@pp1.inet.fi
Karjankierto 20, Leppäkaarre

Lukasun taitto ja ulkoasu:

Pihlajamedia, Timo Lukkarinen Sonkajärveltä
Lehden aineistot: timo.lukkarinen@me.com

Digipaino:

Eco Print Oy, Iisalmi

Sisällysluettelo

Tässä numerossa

Kansi:

Sotkamolaista kirkkoväkeä

- 2 Tietoja sukuseurasta
- 3 Puheenjohtajan tervehdys
- 4 Sihteerin vinkkelistä
- 6 Sukutapaaminen Purolla
- 8 Tarina rieskan leivonnasta
- 9 Kinkerireissulla
- 10 Lehdistä saksittuja
- 16 Kuvakollaasi sukutapaamisesta

Talvea kohti mennään jälleen.

Puheenjohtajalta

Muistelma 20-luvulta

TEKSTI: TIMO LUKKARINEN

Sateinen kesä alkaa kääntyä vähitellen syksyksi. Muuttolinnot hankkiutuvat etelää kohti ja koulut ovat alkanet. Sotkamon suunnalla näyttää kauan harrastettu tutkimustyö tuottavan näkyviä tuloksia. Vuosien aikana karttunut tausta tieto, tarinat ja historiikit kääntyvät sukukirjaksi. Se on arvokasta työtä. Suvun tarinat ja historia tulevat näkyviksi ja säilyvät jälkipolville.

Minulla on tallessa isäni muisteluksia, joista liitän tähän pienen katkelman 20-luvulta. Näin isä kertoo:

”Oli aurinkoinen talvipäivä. Äiti teki leipää ja mummu souvatti lasta kätkyessä. Minä rakensin autoa tuvan lattialla. Olin autosta kuullut silloin jo puhuttavan ja yhden kerran nähnytkin semmoisen nuorison seuran talolla. Kaikki luotti alkuun hyvin, mutta renkaiden saanti ei ollutkaan niin yksinkertainen homma koska työkaluna oli vain iso halkosaha. Sillä minä sahata jukersin sitten renkaat pehmeästä leppäpuusta ja onnistuin saamaan niitä neljä kappaletta.

Sitten tuli renkaiden kiinnittämisen aika ja minä otin rautanaulan ja rupesin lyömään sitä tämän leppäkiekon läpi. Arvaahan sen mitenkä siinä kävi. Kiekko halkesi ja silloin minulta lorahti oppimani kirosana. Tästä oli tuhoisat seuraukset. Mummu kiivahti heti äidille, että kuulitko mitä tuo poika sano. Äiti sano: ”Kyllä kuulin” ja lähti kävelemään topakasti ovensuuhun päin, jossa oli oven kamanassa kiinni vihta pelotteena. Minä huomasin äidin liikkeistä, että nyt ei ollut pelottelusta kysymys, vaan vihta aiotaan ottaa tosikäyttöön ja minun nahka oli vaarassa. Minä sääntäsin pihalle avojaloin

Äiti oli opettanut, että jos tuommoisia tuhmia puhuu niin, Jumala rankaisee ja pudottaa kuuman kiven päähän. Kun menin porstuan ovesta ulos, vilkaisin vähän ylöspäin, että näyttääkö olevan kiviä tulossa. Kun näin, ettei ainakaan välitöntä vaaraa ollut niin suunnistin tallin vinttiin meneviä portaita kohti. Juoksin ylös vinttiin ja potkaisin tikkaat perille päästyäni nurin. Tiesin, että äiti ei jaksaa nostaa tikapuita pystyyn ja minä olen turvassa siellä vintissä.

Pakkasta oli yli kymmenen astetta, mutta eihän se pikkupojan jalkoja tuommoisessa tilanteessa paleltanut. Hautauduin heinäkaasaan ja siellä sitä sitten mietin, että kuinkahan kauan täällä kärsii olla. Vähän ajan kuluuttua kuului porstuan portailta sitten äitin ääni, joka huuti, että tule pois sieltä, paleluthan sinä. Ei oteta vihtaa käyttöön. Niin minä laskeuduin sitten tallin soimen kautta siitä heinäluukusta ja menin sisälle. Vanha rauha palasi tupaan. Uunissa hehkui hiilet ja äiti laittoi kohta leivät sinne ja laittoipa sinne kypsymään myös sianlihapalan, joka antoi verrattoman hyvän tuoksun tupaan.”

Tuota mainittua tupaa ei enää ole ja tallikin on purettu ajat sitten. Valokuvia rakennuksista ja kertomuksen henkilöistä on toki säilynyt. Siitä uunista, jossa ne leivät paistettiin, minulla on elävä mielikuva, mutta valokuvaa en ole löytänyt. Sitten kun kuvat, tarinat, henkilöt ja historia voidaan yhdistää toisiinsa, niistä muodostuu kokonaisuus, joka jälkipolville mistä he tulevat ja millaista elämä oli ennen. Tämmöinen kokonaisuus on nyt Sotkamossa syntymässä. Voimia työhön ja myötätuulta hankkeelle.

Uutisia sukuseuran piiristä

TEKSTI: PEKKA LUKKARINEN

Jatkanpa tähän sitten tuota puheenjohtaja Timon juttua. Tuota Kotalan vanhaa tupaa ei ole enää olemassa entisellä paikallaan vaan tuvan hirsikehikko on siirretty noin kilometrin päähän Sopen järven rannalle kesämökiksi ja sisustettu uuteen kuosiinsa, jossa on kaksi kammaria ja tupakeittiö. Tuo toinen kammari on vanhan kiviuunin paikalla, joka oli tehty isoista kivipelkoista. Sukupolvien ketjussa mökki on päätynyt minun omistukseeni. Kesällä 2012 laajensin kuistia ja siihen täytyi suunnitella uudet rappuset. Uunin kivet olivat tallessa ja halusin että ne jäävät kertomaan historiaansa jälkipolville tuvan läheisyydessä. Upotin niistä muutamia tukemaan uusia portaita, siten että kiven pintaa on jäi näkyviin. Vanhan uunin ”leipäläpi” uuninsuun yläpuolisen kiven asennus herätti suuria tunteita ja ikuistin sen valokuvaamalla ennenkuin se meni piiloon.

tuvan seinälle. Kymmenisen prosenttia sukuseuramme jäsenistöstä on sellaisia, jotka itse tai heidän esivanhempansa ovat saaneet leipänsä tuon uunin lämmöstä ennen maailmalle siirtymistään. On mahdollista että Kotalan tuvassa on käyty vierailemassa ja kuvia otettu niin että uuni olisi tullut näkyviin valokuvaan.

Viime kesä olisi ollut otollista aikaa keli- en puolesta painaa sukututkimuksia eteenpäin ponnekkaamminkin, mutta niin se vaan tuo aika kuluu vähemmälläkin tekemisillä. Pientä haukkilointia on kuitenkin tapahtunut kun olen saanut eri sukuhaaroista yhteydenottoja, jotka ovat vaatineet sitten tarkemman paneutumisen ko. tietoihin. Edistyyhän tämä sukumme näinkin, ei vaan niin suunnitellusti kun on tarkoitus.

Arvokasta ja vaikeammin hankittavaa sukutietoa on tullut viimeisen vuoden aikana naispuolisten Lukkaristen jälkeläisiltä.

Kuva on tässä.

Olen vuosikautia metsästännyt valokuvaa tuosta uunista, jossa se näkyisi kokonaisuena, kuitenkin siinä onnistumatta. Jos nyt joltakin sellainen löytyy ottaisin siitä kopion

Kangasniemen sukuhaaraan kuuluva Tuula Grén lähetti mummonsa Leivonmäellä 1881 syntyneen Elina Tuomaantytär Pylvänäisen os. Lukkarinen jälkeläistiedot. Joensuun su-

kuhaaraan kuuluva Eino Kontkanen lähetti 1876 Kontiolahdella syntyneen mummonsa Kaisa Juhontytär Pursiaisen os. Lukkarisen jälkeläistutkimuksia. Pohjois-Savon sukuhaaraan kuuluvasta 1885 Pajujärvellä syntyneestä Aada Sofia Savolaisesta os. Lukkarinen on Esa Lappalainen luvannut lähettää tietoja mummonsa jälkeläisistä. Kaikki edellä mainitut ovat myös liittyneet sukuseuraamme. Jälkeläistiedot on toimittanut myös Elvi Sareela mummostaan Lukkarilan Hiskolassa 1870 syntyneestä Fredrika Leivosta os. Lukkarinen. Edellisenä vuonna Airi Suoninen lähetti Fredrikan nuoremman sisaren Maria Loviisan tutkimuksen. Kaikki yhteydenotot ovat tapahtuneet kyseisten tutkijoiden suunnasta. Netinäkävyydellä ja sukuseuralle perustetuilla kotisivuilla on ollut osuutensa asiaan, että tukijat ovat löytäneet meidät.

Katoavaista on maallinen mammona. Olin paikalla kun mummoni veljen taloa tyhjennettiin Pielavedellä. Kirjahyllyllinen kirjoja meni roska-auton lavalle ja kaatopaikalle, kun ne eivät kelvanneet suvun nuorille eikä vanhojen kirjojen jälleenmyyjille. Sain pelastetuksi muutamia mm. presidentti Kekkoesta kirjoitetun kirjan Vonkamies, Jylhän kylähistoriakirjan ja omistuskirjoituksella olevan Pielaveden ja Keiteleen historiakirjan niiden joukosta. Mummoni veljen Arvi Luomin poika Erkki oli Lepikkösäätiön tiimoilta tekemisissä Kekkosien ja sen aikaisen muun poliittisen johdon kanssa ja tuo kirjallisuus oli pitkälti hänen jäämistöään. Erkki Luomi oli naimisissa, mutta lapsia hänellä ei ollut ja näin tuo kirjallisuus jäi sitten välikäsien hoteisiin.

Minulle tuli mahdollisuus skannata tuossa yhteydessä Luomien-suvun vanhat valokuvat itselleni ja niistä löytyi vanhin esivanhempani valokuva 1824 syntyneestä Olli Luomista ja puoliosastaan 1838 syntyneestä Maria Kustaava Kasurisesta. Kuva oli otettu ennen Ollin kuolemaa vuonna 1920.

Peräillen edelleen löytyisikö Lukkarinen-Lukkari suvun kansioista noita vanhoja kuvia päivänvaloon. Jos nyt innostutte katselemaan niitä merkitkää kuvien tietoihin ajankohta niin tarkasti kuin tiedätte samoin kuin paikka ja ketä kuvassa on. Lukkarinen-Lukkari sukuseura ottaa vastaan sukuumme liittyvien kuvien kopioita. Niitä ei ole edelleenkaan ilmaantunut tungokseen asti.

Sukuseuran edellinen puheenjohtaja Heikki Lukkarinen on osallistunut Kalmiston kertomaa kirjan kirjoittamiseen, jossa hän on kirjoittanut vanhoista kivisistä muistomerkeistä ja niiden materiaaleista osoin. Hän lahjoitti kirjan sukuseuran arkistoon ja sitä voit kirjastosta lainata ISBN-numerolla 978-952-92-9829-7. Lehtileikeosoissa on kirjan julkaisusta ollut artikkeli, joka oli Savon Sanomissa 22.12.2011.

Sukuseuran jäsenistössä tapahtuu kokoajan muutoksia, onhan meitä liki seitsemäsataa. On käynyt niinkin että jäsenrekisterissä on ollut monta vuotta haamu. Kuolleen jäsenen posti kun menee perille, mutta ilmoitusta ei ole tullut, että hän on jo poistunut joukostamme.

Ilmoita siis osoite ym. muutoksista sihteerille, jonka yhteystiedot löydät Lukasun etusivulta.

Sukutapaaminen 8.7.2012 Purolla

TEKSTI: KAARINA LUKKARI

Viime keväänä tulimme sukuseuran hallituksen keskuudessa siihen tulokseen, että Sotkamon Lukkarihaaran tutkimustyö on edennyt pisteeseen, jolloin voisi ainakin varovasti puhua tutkimustulosten julkaisusta. Yleensä nämä vuosien tutkimustyön tulokset julkaistaan sukukirjan muodossa, toki muitakin tapoja nykytekniikan aikana käytetään. Lukkarihaaran sukuseura haluaa kuitenkin myös tältä osin kunnioittaa perinteitä ja varmistaa, että kokoamamme tieto on kaikkien halukkaiden käytössä tasapuolisesti ilman tekniikan käyttömahdollisuuksien mukanaan tuomia rajoitteita. Aloitimme kirjahankkeen siis virallisesti keväällä 2012. Historiaan ja sukututkimukseen hurautaneena olen kerännyt kaikkea mahdollista mielenkiintoista taustatietoa jo vuosien ajan. Lisäksi useat sukumme jäsenet ovat keränneet ja tallentaneet tarinoita ja historiikkejä omaksi tai perheensä iloksi jo aiemmin. Kaarina Lukkari edustaa kirjahankkeessa sotkamolaista paikallisuutta ja hän saikin erinomaisen ajatuksen kirjahankkeen virallisesta julkaisusta ja lisämateriaalin keräämisestä aloittamisesta oikein sukutapaamisen muodossa.

Sotkamon Lukkarihaaran sukutapaaminen järjestettiin heinäkuuisena sunnuntaina Purolla Kaarinan sekä sukuseuran halli-

tuksen jäsenen Laila Lukkarin synnyinkodin kauniissa ympäristössä. Olimme etukäteen tiedottaneet tapaamisesta Sotkamo- ja KotiseutuPlus-lehdessä, kotisivuillamme sekä Facebook-ryhmässämme. Tehokkain tiedotusväline taisi jälleen kerran kuitenkin olla se kuuluisa puskaradio. Tapaamispäivä valkeni, vastoin kaikkia toiveitamme, melko epävakaisen ilmanalan vallitessa. Ilman kosteudesta ja ajoittaisesta sateesta huolimatta tapaamiseen saapui noin 50 henkilöä, joka yllätti positiivisesti sekä minut että Kaarinan, joka lähisukulaistensa ja perheenjäsentensä avustamana vastasi tapaamisen tarjoilusta. Itse keskityin oikein kahden tietokoneen avustuksella tarkistamaan henkilötietojen oikeellisuutta sukutiedostostamme sekä skannaamaan valokuvia, joita oli riemukseni tuotu paikalle mukavasti. Kävin myös tilaisuuden alussa lyhyesti läpi sukututkimuksemme sen hetkisen tilanteen, julkistin kirjahankkeen sekä siihen liittyvät tavoitteet. Virallista ohjelmaa ei tapaamisessa ollut, tärkeintä oli sukulaisten tapaaminen, yhdessäolo sekä kirjahankkeen virallinen julkaisu kaikille siitä kiinnostuneille. Etukäteen toivoimme Kaarinan kanssa, että saisimme sukutapaamisessa perustettua oikein kirjatoimikunnan sukukirjaa varten mutta kukaan ei oikein innostunut osallistumaan hankkeeseen sen virallisemmin kuin toimittamalla kuvia ja muuta materiaalia. Jatkamme siis Kaarinan kanssa kirjan toimittamista pääasiassa kahdestaan.

Vaikka tapaamispäivämme olikin saateinen ja hyttysten täyttämä, oli tunnelma muuten leppoisa ja iloisen puheensorinan täyttämä. Selvästikin sukulaiset iloitsivat toistensa näkemisestä, olihan joukossa mui-

takin kuin sotkamolaisia Lukkareita. Itse iloitsin eniten siitä, että olimme onnistuneet saamaan liikkeelle myös sellaisia sukuhaaraan kuuluvia, jotka aiemmin eivät ole olleet mukana sukuseuran tapahtumissa. Ihan uusia tuttavuuksia saapui aina Lohjalta saakka, terveisiä vaan sinne suuntaan. He kaikki halusivat myös omalta osaltaan olla mukana monipuolistamassa sukukirjaamme vanhojen valokuvien ja tarinoiden muodossa.

Tapaamisessa sovittiin muutamia ”kotikäyntejä” kuvien skannaamista varten ja vietinkin jo yhden mukavan päivän Arja Liisa Latvalan seurassa kiertäen keräämässä materiaalia kirjaan. Kiitos Arjalle sekä kaikille tapaamilleni mukaville ihmisille Tuhkakylän suunnalla. Lisää vierailuja on suunnitteilla, kunhan saan syksyaskareet paremmalle mallille. Materiaalia kirjaa varten on koottuna ja puhtaaksikirjoitettuna lähes 200 sivua, valokuvia kaiken kaikkiaan useita satoja ja itse sukutiedostokin sisältää jo lähes 9 000 nimeä. Kirjoitustyötä, tiedoston täydentämistä ja tarkistamista on vielä kuitenkin tehtävä talven aikana. Muutamia tarinoita on vielä kirjoittajilta tulossa ja valokuvia skannaan kaikilta niiltä, jotka ovat jo ilmoittautuneet ja myös niiltä, jotka vielä haluavat ilmoittaa innostaan kantaa kortensa yhteisen sukukirjan rakentamiskekoon.

Sukutapaamisen yhteydessä asetimme Kaarinan kanssa sukukirjahankkeelle haastavan mutta realistisen tavoitteen; valmis kirja julkaistaisiin seuraavassa sukutapaamisessa kesällä 2013! Ihan kiveen hakattu tuo tavoiteaika ei tietenkään ole, kukaan ei tiedä mitä milloinkin tapahtuu, mutta jos kaikki menee suunnitelmiamme mukaan, toivomme voivamme vahvistaa tuo ilouutisen ensi keväänä kutsuen kaikki innokkaat sukumme jäsenet kirjan julkistamistilaisuuteen jonnekin päin Sotkamo. Siispä vielä kerran; jos teillä Sotkamon Lukkari-haaran jäsenillä on hallussanne tai muistissanne

jotain, jonka haluatte jakaa sukukirjamme kautta, ottakaa yhteys minuun tai Kaarinaa mahdollisimman pian, jotta ehdimme jaloittaa tarinanne kirjaa varten talven aikana. Jos aiomme pitää aikataulusta kiinni ja juhlia Sotkamon Lukkari-haaran sukukirjaa kesällä 2013, on materiaali kirjaa varten oltava meillä viimeistään helmikuussa 2013. Ja jotta asia ei keneltäkään unohdu kannattaa yhteyttä ottaa heti eikä helmikuussa!

Kiitos vielä kerran kaikille sukutapaamiseen osallistuneille sukulaisille, Kaarinalle, Leilalle, Sepolle & muulle perheelle tapaamispaikasta, järjestelyistä ja tarjoilusta, sukuseuralle kahvista ja makkaroista ja VAA-SAN Oy:lle pullista, riisipiirakoista ja muista herkuista.

Nähdään viimeistään ensi kesänä!

Ottakeehan yhteyttä:

Jaana Lukkari
jaana.sk.lukkari@luukku.com
040 582 7684

Kaarina Lukkari
klukkari.lukkari@gmail.com
044 038 3116

Tarina rieskan leivonnasta

TEKSTI: EMIL KARJALAINEN TOIMITTI: KAARINA LUKKARI

Kansan keskuudessa kiertäneitä juttuja paikallisten kirkonpalvelijoiden ja kansalaisten kohtaamisista menneinä aikoina Sotkamon ja Kuhmon erämailta Emil Karjalaisen kertomana vuonna 1991 YS Neulalassa, syntyjään Jormaksen Eevalasta. Lähes satavuotiaana kuollut Emil oli itsekin Sotkamon ensimmäisen Johan Lukkarisen Carin-tyttären s. n. 1710 jälkeläinen Valkolan Korhosten kautta.

Sattuipa sopivasti, kun eräs torpan eukko oli juuri leipomassa uutisrieskaa papeille, jonka leipominen kuului kansan velvollisuuksiin menneinä aikoina, jolloin pappien palkat maksettiin elintarvikkeina ja muina hyötytavaroina.

Eukko nähdessään silmäkulmastaan mustapukuisen hahmon liikkuvan pihamaalalla ja katselevan arvioiden heidän matalaa torppaansa. Silloin iski pikku häijyys eukon mieleen, kun hänellä kävi niin vihaksi antaa heidän vähäisestä uutisrieskasta vielä kirkonväelle osansa. Rieskan eteen oli mennyt jo koko aamupäevä ensin jauhinkivillä jauhettaessa ja akanoiden seulonnassa, puhumattakaan sen viljelystä kivikkoisilla kumpareilla ja kun omallekaan väelle ei sitä meinannut riittää. Lapsetkin itkivät aina näläkkäänsä, vaan minkäs teit, laki oli laki köyhällekin.

Papin astuessa torpan korkean kynnyksen yli lennätti eukko rieskataikinan penkille ja istui sen päälle paljaalla takapuolella käärittyään ensin hameen helmansa ylös. Siihen aikaan ei naisilla ollut alusvaatteita kuten nykyään, oli vain pitkäpaita päällysvaatteiden alla.

Niinpä eukko ei ollut ensin tuntevinaanakaan vierasta, sillä se näytti olevan uusi mies

paikkakunnalla. Hän istui penkillä ja leikuteli takapuolellaan rieskaa. Tulija sanottuaan päivää kysäisi heti, ”että mikä se emäntää vaivaa” - ajatteli kai jo jotain syntistä olevan meneillään - eukko siihen, ”että voi tokkiinsa, ei mikkää vaevoa, hän vuan vaivvoo pappilan ohrarieskoo”. - No, vähän hämmennynt pappi siihen, ”että no, no mitenkä sitä noin”... silloin emäntä sanoi, ”ettei siitä muuten hyvää tuu, näin se on vaivattava ja näin on tehty aena ennenni!”

Hämällään oleva pappi esitteli sitten itsensä, että hän on nyt aloittanut uutena pappina tässä seurakunnassa. Silloin eukko oli muka huomaavinaan, ”että no voi siunattua, pappihan työ oottaki... hän ei vain heti tunnistanut tiällä tuvan pimmeyyessä... antteeksi vuan, kun hän tuollailailla leipo pastorin rieskoo.”

Kirkkoväki olikin seuraavan sunnuntain saarnan jälkeen iloista porukkaa, ihan kuin olisivat saaneet jo itsekin suuhunsa pantavaa ja toivovat vain pääsevänsä nopeasti kotiväelle kertomaan hyviä uutisia, sillä uusi, varmasti kansanmieheinen hengellisen vallan edustaja kuuluutti seuraavan sunnuntain saarnassaan, ”ettei papeille tarvitse enää leipoa rieskaa.”

Kinkerireissulla

TEKSTI: EMIL KARJALAINEN TOIMITTI: KAARINA LUKKARI

Ennen aikaan ja aina 1900-luvun puolivälin paikkeille asti pappi, lukkari ja suntiokin kiersivät pitämässä kesäkinereitä eripuolilla seurakuntia, joissa kuulteltiin mm. lukutaitoa ja Katekismuksen oppeja etenkin rippikouluiässä olevilta nuorilta. Matkat olivat usein pitkiä ja vaivalloisia, ei ollut maanteitä eikä autokyytekään, vain hevosreet ja lammasveltit suojoina. Matkoilla yövyttiin kestikievareissa tai suurommissa taloissa ja ylläpito oli kansalaisten tehtävänä.

Kerrotaan erään tällaisen kolmikon kinkerireissullaan kilpailleen hieman jo niin vatsantäytteesä kuin oppimattoman väen arvostuksestakin. Niinpä emännät olivat valmistaneet syötäväksi mm. viiliä, kuten ennen oli tapana niin taloissa kuin torpissakin. Vastalypsettyä maitoa hapatettiin lämpimässä viiliksi eli kerma nostatettiin pintaan hap-

paman herkulliseksi kerrokseksi eli viiliksi, jota nautittiin varsinkin sunnuntaiaamuisin suurena herkkuna maalaisväen keskuudessa vielä tinkimaidon aikakaudella.

Kun kinkereillä tuli ruokailun aika, pöydän päässä istuva pappi tietysti arvovaltaisimpana henkilönä aloitti ruokailun ja siunatessaan ruokaa otti hän puulusikkansa ja veti syvän viillon viilipytyyn päältä ja sanoi ”näin Jeesus käveli vetten päällä”. Nälkäinen lukkari katseli jo malttamattomana viilipytyä ja papin rohmaisua, nousi ja otti puulusikkansa ja veti toisen viillon viilikeroksen päälle ja sanoi ” ja näin Pietari tuli perässä”. Toisessa päässä istuva suntio nousi ja röyhisti rintaansa, katsoi kinkerikansaa osoittaen omaa oppineisuuttaan pyöräyttäen lusikallaan viilipytyyn pohjia myöten sekaisin sanoen ” ja niin nousi suuri myrsky, joka sekoitti vedet!”

Kivikauden työvälineitä jälleen päivänvaloon Pielaveden Sulkavalla

Kivestä valmistettu, noin parinkymmenen senttimetrin pituinen taltanmuotoinen esine löytyi viime lauantaina aivan Kotalan talon välittömästä läheisyydestä Pielaveden Sulkavalla. Löytö tapahtui aivan sattumalta irrotettaessa pehmeään maahan vajonnutta väkilannoitelastissa ollutta kuorma-autoa, kertoi Iisalmen Sanomille maanvilj. Ilmari Lukkari, joka yhdessä veljensä Matti Lukkari sen kanssa löysi em. esineen.

— Löytö ei ole suinkaan ensimmäinen isätuaan näiltä seuduin, toteaa maanvilj. Lukkari käydessämme paikalla tutustumassa löytöalueeseen. Muutamien viimeksi kuluneiden vuosien aikana on tältä samalta paikalta löydetty kolmeen eri otteeseen kivikauden alkuisia esineitä.

Yksi näistä löydöistä — kivestä taidokkaasti valmistettu ongensiman paino — on pyydetty Kansallismuseon kokoelmiin Helsinkiin, toisten löydösten ollessa Pielaveden Museon hoivissa toistaiseksi.

Kaikki nämä löydöt ovat tehdyt hyvin supealta alueelta, jonka halkaisija on vain noin 40 metriä. Aluetta on Kansallismuseon puolesta käynyt tutkimassa tri Meinander, joka totesi esineiden olevan Aunuksen liuskakiveä. Esineiden valmistajien ja käyttäjien hän määritteli eläneen noin 2000 vuotta ennen ajanlaskumme alkua.

Varsinaisia kaivauksia löytöalueella ei ole suoritettu, joten on mahdollista, että vielä uusiakin löytöjä ilmaantuu paikkaa tarkemmin tutkittaessa. — H.

Kotalan talon vanhaisäntä Jussi Lukkari ja hänen pojanpoikansa Väinö ihmettelevät kivikauden miehen työvälinettä.

KUOLLEET

Kaivoi kätketyt

Eversti Matti Lukkari

EVERSTI Matti Lukkari kuoli vaikean sairauden uuvuttamana 21. maaliskuuta. Hän oli syntynyt 3. lokakuuta 1936 Helsingissä. Lukkari valmistui Kadettikoulusta toisen polven pioneeriupseeriksi 1959. Hän palveli opetusupseerina Pioneerirykmentissä, Reserviupseerikoulussa ja Kadettikoulussa.

Lukkari kausi Kadettikoulun johtajana 1988–93 osui vaiheeseen, jolloin upseerikoulutusta puolustusvoimissa uusittiin, ja koulusta tuli osa Maanpuolustuskorkeakoulu. Lukkari halusi säilyttää kadettikasvatuksen ylväät perinteet uudistusten pyörteisessä. Tässä hän ei mielestään onnistunut riittävän hyvin, ja hän erosi puolustusvoimien palveluksesta keväällä 1993.

Lehdistä saksittua

KIVIKAUDEN TYÖVÄLINEET: **Juttu 50 vuoden takaa**

MATTI LUKKARIN MUISTOKIRJOITUS: **Helsingin Sanomat**

VANHA KANGAS 1800-LUVULTA: **Uutisjousi**

KALMISTON KERTOMAA: **Savon Sanomat**

aseet esiin

Matti Lukkari (1936–2012)

SIIRRYTTYÄÄN reserviin Matti Lukkari näki, että hänelle on käyttöä Virossa. Yhdessä muiden suomalaisten vapaaehtoisten ammattisotilaiden kanssa Lukkari loi uuden valtion asevoimiin kansalliset periaatteet. Viron vuosinaan Lukkari tutustui jatkosodassa taistelleen virolaisen Jalkaväkirykmentti

200:n veteraaneihin ja heidän elinolosuhteisiinsa. Tukitoimien käynnistämiseksi perustettiin Suomen-poikien perinneyhdistys.

Matti Lukkari toimi lukuisissa luottamustehtävissä ja vaikuttajana yhteiskunnassa. Hänen julkaisemistaan kuudesta teoksesta tunnetuimmat ovat *Asekätkentä* 1984 ja *Lauri Sutela, puolustusvoimain komentaja* 2003.

Isänsä, asekätkijä Reino Lukkarin muistoa vaalien Matti Lukkari laati asekätkennästä perusteellisen selvityksen aikana, jolloin vielä elettiin suomettumisen jälkimainingeissa.

MATTI LUKKARI hankki suurrehkon moottoriveneen ja suoritti avomerilaivurin tutkinnon. Perhe vietti vapaa- ja loma-aikansa Suomen saaristoon tutustuen ja kalastellen.

Myöhemmin perheen kesäkotona Vehmersalmella oli Lukkarielle vuosikymmeniä rakas rentoutumisen paikka. Hänen kädentaitonsa tulivat hyväksi tarpeeseen vanhoja rakennuksia remontoitaessa se-

kä uutta rakennettaessa.

Matti Lukkari asettui alati koko sielullaan ihanteittensa taakse. Hän oli sotilaana ehdoton oikeudenmukaisuudessaan, kansalaisena esikuvallinen isänmaallisuudessaan sekä ystävänä ja läheisenä ihmisenä lämmin huolehtivaisuudessaan.

Lukkari oli palkittu useilla korkeilla kunniamerkeillä.

Heikki Koskelo
Purmo Saarikoski

Kirjoittajat ovat Matti Lukkarin kadetti- ja upseeritovereita.

Vanha kangas tuo terveiset 1800-luvulta

Pöyläläisellä **Maria Ahvenaisen** rakkaimpiin aarteisiin kuuluu pieni sini-ruutuinen kangaspussi, joka hän on viikannut siististi kirjekuoren sisään.

Kangas Marian laske-man mukaan parisensataa vuotta vanha, sillä sen teki hänen mummonsa äiti, savupirtin emäntä Varpaisjärven Lukkarilan kylässä.

"Se on hamekangas, jonka mummoni **Rispiina Lukkarinen** sai äidiltään palttoon vuoriksi. Minun äitini puolestaan otti Rispiina-anoppinsa takin työtäkikseen. Minä aikanaan kudoin takin mattoon ja tein vuorikankaasta tällaisen pienen pussin, jossa säilytin sukkiani", kesällä 90-vuotta täyttävä Maria kertoo kankaan historiaa.

Kankaan tarina ja tieto sen

tekijästä on vuosien saatossa kulkenut sukupolvelta toiselle. Maria Ahvenainen muistelee vielä, että äitinsäkin käytti kangasta hamekankaana.

Maria on siis neljäs sukupolvi, joka tätä vanhaa, todennäköisesti 1800-luvun alkupuolella kudottua kangasta on käyttänyt. Marialla itsellään on jälkeläisiä neljännessä sukupolvessa, joten moni sukupolvi on varpaisjärveläisen nuoren naisen kutoman kankaan nähnyt.

Nuorta polvea se kiinnostaa ja tuleville sukupolville Maria kankaan muistoksi jättääkin.

"Vaikka saattaisihan se museoonkin kelvata", Maria tuumii kangasta silitellessään.

Mitä kangas voisikaan kertoa.

ULLA KENTTA-KOHTALA

Maria Ahvenainen on iloinen, kun

...n mummonsa äidin kutomaa kangasta on vielä jäljellä.

Kovan eläm

Savon Sanomat

Helena Riecki haluaisi seuraavaksi kirjoitt

KUOPIO

Ansa Heinonen

Kuopion Sankaripuiston vanha hautausmaa kertoo vahvasti kuopiolaisien naisten ja lasten historiaa. Sillä juuri heitä sinne on haudattu paljon 1800-luvulla.

Yksi näistä nuorella iällä menehtyneistä oli **Ida Maria Rudbäck**, joka kuoli 14. heinäkuuta 1861 vain 28-vuotiaana keuhkotautiin kuukausi nuorimman lapsensa syntymän jälkeen. Tyttären ristiäiset pidettiin äidin hautajaisten jälkeisenä päivänä.

Perheen tragedia on talletettu *Kalmiston kertomaa*-teokseen.

- Kuolema oli silloin tuttu vieras perheissä, muistuttaa rakennus- ja kulttuurihistorian asiantuntija **Helena Riecki**, joka on yksi teoksen kirjoittajista. Kaksi muuta ovat museonjohtaja **Merja Marin** ja geologi **Heikki Lukkarinen**.

Kirja kertoo ihmisistä, joiden viimeinen leposija näkyy edelleen keskellä Kuopiota. Sankaripuistossa Ida Marian haudalla seisoo harmaa kivi, johon on upotettu valkoinen marmorilaatta.

Helena Riecki tunnetaan Kuopion rakennushistorian asiantuntijana. Mitä perehtyminen menneiden sukupolvien ihmisiin on hänelle antanut?

Helena Rieckiltä ilmestyy keväällä opaskirja Kuopion puistoista ja puutarhoista yhdessä Erkki Oinosen kanssa.

- Aika, jota itse ei ole elänyt, muuttuu eläväksi näiden henkilöiden myötä, Riecki vastaa.

- Elämä on silloin vaa. Kun tutkii haust korostuvat tietysti asiat.

Salapoliisityö

Kirjan tekijät ovat t kirkonkirjoja, henk palovakuutusasiak

- Tietoja on löyty laisen nopeasti, mu taminen on ollut ha kun eri lähteissä on vuosilukuja, Riecki

Välillä työ on mu salapoliisityötä.

"Surun kyyneleir isä... pystytti menet son ja heidän laster kiven muistoksi sen datuista", seisoo ven nen teksti hautakiv

Liettuolaisen jalk rykmentin kapteen **Polina Ivanovna**, 3 **Konstantin**, melke gori, melkein 3, ja a

Paikallishistoriaa

Kalmiston k

→ *Kalmiston kertomaa* -kirjan julkaisija on Kuopion evankelisluterilainen seurakuntayhtymä.

→ Sankaripuiston vanha hautausmaa täyttää tänä vuonna 200 vuotta.

→ Multimäen nimellä tunnettu hautausmaa oli käytössä vuosina 1811-1867. Sen

kin jälkeen aidattu hautoihin sai haudat tulla. Viimein tehtiin vuonna 185

→ Sankaripuistoss lä 66 rautaristiä ja hautakiveä.

→ Rautaristejä val Juankosken ja Va ruukeissa.

...män lapsia

...aa Sankaripuiston sankarivainajista.

...n ollut ko-
...tausmaata,
...surulliset

...tä
...tutkineet
...ikirjoja ja
...irjoja.
...nyt kohta-
...tta tarkis-
...asteellista,
...erilaisia
...kertoo.
...istuttanut

...uupunut
...etyn puoli-
...nsa tomulle
...n alle hau-
...näjänsäkieli-
...essä.
...aväki-
...in vaimo
...9, ja lapset
...in 9, Gri-
...Anna, 8,

...kertomaa

...ihin perhe-
...lata senaa-
...en hautaus
...97.
...a on jäljel-
...50 kivistä
...mistettiin
...rkauden

kuolivat kaikki vuoden 1817 syksyllä. Kaupungissa riehui tuhkarokkoepidemia juuri tuonna vuonna.

Perheen kohtalon selvittämisessä Merja Marin sai tutkimus- ja käännösapua yliintendentti **Jouko Aroalholta** Kuopiosta ja geologi **Vitali Shekovilta** Petroskoista. Myös piispa **Arseni** osallistui työhön.

– Tämä oli ehkä vaikein tapaus. Siitä syystä muistomerkki oli jäänyt aikoinaan inventoimattakin, Riekki kertoo.

Kapteenin nimeä ei saatu nytkään selville.

Mutta eivät kaikki kuolleet nuorina. Haminalahden suureksi rouvaksi kutsuttu **Anna Christina von Wright** menehtyi vuonna 1846 95 vuoden ”raamatullisessa iässä”.

Linkejä nykypäivään

Menneisyyttä penkoessaan Riekki on havainnut, että

moni asia ja ihminen linkittyy toisiinsa. Jotkut linkit ulottuvat nykypäivään saakka. Esimerkiksi Raninin suvun nykypolveen kuuluva nuori valokuvaaja **Anni Leppälä** on tehnyt kaksoismuotokuvan itsestään ja isoisoäidistään

”Aika, jota itse ei ole elänyt, muuttuu eläväksi näiden henkilöiden myötä.”

Flora Raninista, jonka hauta on Sankaripuistossa.

Elämänkohtaloiden, asuinpaikkojen ja muiden yksityiskohtien selvittäminen on ollut tekijöilleen suuri urakka, mutta Riekki ei halua korostaa työn määrää.

Sen sijaan hän haluaisi tehdä kirjan Sankaripuiston sankarivainajista. Kertoa, keitä ovat nuo 639 ihmistä, joiden viimeinen leposija on keskellä Kuopiota.

Keväällä ilmestyy opas tyystin toisenlaisesta elämäpiiristä. Riekiltä ja Kuopion kaupunginpuutarhuri **Erkki Oinoselta** on tulossa opaskirja Kuopion puistoista ja puutarhoista.

Tuottelias Riekki suunnittelee kirjaa myös **Josef Stenbäckin** kirkkoarkkitehtuurista.

